

مواجهه با توسعه

ساخت و تخریب جهان سوم

www.ketab.ir

□ ————— □

مواجهه با توسعه

ساخت و تخریب جهان سوم

اسکوبار، آرتور (۱۹۵۱ -) Arturo ,Escobar

اکبری گلزار، مهدی (۱۳۷۲ -)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا

شهراننگل آذین، ۱۴۰۰، ۴۰۰ ص

۶۸ - ۶۳۵۲ - ۶۲۲ - ۹۷۸

نمایه کتابشناسی

عنوان اصلی: Encountering development: the making

And unmaking of the third world

رشد اقتصادی، تاریخ، اقتصادی - ۱۹۵۰

development Economic, history Economic

کشورهای در حال رشد - اوضاع اقتصادی، اوضاع اجتماعی

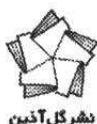
conditions Economic - countries Developing, conditions Social

رده بندی کنگره: HD ۷۵

رده بندی دیویی: ۳۳۸/۹

شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۵۸۴۰۸

□ ————— □



نشر گل آذین

مواجهه با توسعه

ساخت و تخریب جهان سوم

آرتور اسکوبار

مهدی اکبری گلزار

ترجمه: فرهاد سلیمان‌نژاد

طراح جلد: حسن ابراهیمی

حروفنگاری و صفحه‌آرایی: نشر گل آذین

چاپ و صحافی: پردیس دانش

شمارگان: ۵۰۰ جلد

چاپ: اول ۱۴۰۰

قیمت: ۹۶۰۰۰ تومان

ISBN: 978-622-6352-68-0

E-mail: Gol_Azin@yahoo.com

Website: www.golazinpub.com

Telegram. Me: Golazinpub

Instagram: @golazinpub

تهران: خ انقلاب، خ ابوریحان، پلاک ۶۱، واحد ۳

تلفکس: ۷-۸۱۶-۶۶۹۷۰

حق چاپ محفوظ و متعلق به انتشارات گل آذین است. هرگونه اقتباس بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

۹	 دیباچه
۱۱	 فصل اول: مقدمه: توسعه و انسان‌شناسی مدرنیته
۱۳	 شرق‌شناسی، آفریقاشناسی و توسعه‌گرایی
۲۶	 واسازی توسعه
۳۰	 انسان‌شناسی و مواجهه با توسعه
۳۵	 مروری کلی بر کتاب
۳۹	 فصل دوم: مسئله فقر: داستان سه جهان و توسعه
۴۳	 اختراع توسعه
۴۳	 پیدایش استراتژی جدید
۴۶	 پیشینه و سوابق گفتمان توسعه
۵۴	 شرایط تاریخی، ۱۹۴۵-۱۹۵۵
۵۶	 یافتن بازارهای جدید و عرصه‌های امن
۶۰	 توده‌های فقیر و نادیده گرفته شده
۶۳	 وعده‌های علم و تکنولوژی
۶۸	 گفتمان توسعه، فضای توسعه
۷۵	 تخصصی‌سازی و نهادینه‌سازی توسعه
۷۹	 اختراع «روستا»: توسعه در سطح محلی
۸۷	 نتیجه‌گیری

۹۱	فصل سوم: اقتصاد و فضای توسعه: حکایت‌های رشد و سرمایه
۹۱	ظهور اقتصاد توسعه
۹۶	اقتصاد به مثابه فرهنگ
۱۰۳	جهان اقتصاد و اقتصاد جهان: پیشینه‌های نظری و عملی اقتصاد توسعه
۱۰۳	«تعامل ایستا» و دنیای اقتصاد
۱۰۹	«سال‌های نظریه کلان» و اقتصاد جهان
۱۱۸	توسعه اقتصاد توسعه
۱۱۸	نظریه‌های اولیه: ساخت گفتمان
۱۳۸	مدیریت تغییر اجتماعی: اساس برنامه‌ریزی توسعه
۱۴۳	تحولات گفتمان اقتصادی: الگوهای محلی و اقتصاد جهانی
۱۴۳	دهه ۱۹۸۰: دهه ازدست‌رفته و بازگشت به واقع‌گرایی
۱۵۰	سیاست‌های فرهنگی گفتمان اقتصادی: الگوهای منطقه‌ای در بسترهای جهانی
۱۶۳	فصل چهارم: پراکندگی قدرت: حکایت‌های غذا و گرسنگی
۱۶۳	زبان گرسنگی و گرسنگی زبان
۱۶۹	مردم‌نگاری نهادی: بوروکراتیک کردن دانش درباره جهان سوم
۱۷۹	تولد، حیات و مرگ سیاست و برنامه‌ریزی غذا و تغذیه
۱۷۹	تولد یک رشته: دانش و بوروکراسی عمل سیاسی
۱۸۷	FNPP در آمریکای لاتین: شیوه‌های پنهان برنامه‌ریزی مشترک
	بحران کشاورزی و تداوم آن از طریق برنامه‌ریزی در کلمبیا، ۱۹۷۲-۱۹۹۲ مسیری
۱۹۵	به سوی برنامه‌ریزی تغذیه
۱۹۹	اقتصاد سیاسی غذا و تغذیه، ۱۹۷۲-۱۹۵۰
۲۰۸	طرح ملی غذا و تغذیه کلمبیا
۲۱۳	برنامه‌هایی برای افزایش دسترسی به غذا
۲۱۴	برنامه‌هایی برای بهبود کاربرد زیستی غذا

۲۱۵	برنامه‌های آموزش بهداشت و تغذیه
۲۱۷	برنامه یکپارچه توسعه روستایی (DRI)
۲۱۹	مؤلفه تولید
۲۲۰	مؤلفه برنامه اجتماعی
۲۲۰	مؤلفه زیرساخت
۲۲۴	ارزیابی اعمال: دانش تخصصی و رقابت بر سر ماهیت تغییر اجتماعی
۲۲۵	اثرات ابرازی پروژه‌های توسعه
۲۳۰	از واقعیت مستند تا خط‌مشی اصلاحات سیاسی
۲۴۳	فصل پنجم: قدرت و رؤیت‌پذیری: روایت‌های دهقانان،
۲۴۳	گفتمان و رؤیت‌پذیری
۲۴۶	کشف کشاورزان خردمند: از امپریالیسم انقلاب سبز تا پوپولیسم توسعه روستایی ..
۲۴۶	طراحی رؤیت‌پذیری
۲۵۶	بانک جهانی: الگوی توسعه
۲۶۲	استعمارزدایی بازنمایی: سیاست تأیید فرهنگی
۲۶۷	چشم‌انداز در حال تکوین: کشف زنان در توسعه
۲۶۷	زنان: کشاورزان نامرئی
۲۷۷	گفتمان WID و بوروکراتیک کردن دانش فمینیستی
	مبارزه برای رؤیت‌پذیری و توانمندسازی: برنامه توسعه با زنان روستایی در کلمبیا
۲۸۴	
۲۹۸	توسعه پایدار: مرگ طبیعت و ظهور محیط‌زیست
۲۹۸	طمع رؤیت و مسئله‌مند نمودن بقاء جهانی
۳۰۹	سرمایه‌ای کردن طبیعت: دو شکل سرمایه اکولوژیکی
۳۱۹	فرهنگ سایبری و بازآفرینی پست‌مدرن طبیعت

دیباچه

این کتاب محصول یک احساس سرگشتگی بود: این حقیقت که برای سال‌ها، کشورهای صنعتی آمریکای شمالی و اروپا قرار بود الگوهای قابل اعتماد برای [توسعه] جوامع آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین و به اصطلاح جهان سوم باشند و اینکه این جوامع [در مسیر توسعه] باید به کشورهای صنعتی برسند و شاید حتی شبیه آن‌ها شوند. این باور هنوز هم در بسیاری از مناطق وجود دارد. توسعه فرمولی جادویی بوده و هست (هرچند با گذشت سال‌ها و عملی شدن وعده‌هایش به طرزی کمتر قانع کننده شده است). مسلم‌پنداشتن قابلیت‌های این مفهوم - و در اکثر موارد مطلوبیت بی‌چون و چرای آن - برای من بسیار گیج کننده بود. کتاب حاضر به دلیل نیاز به توضیح این وضعیت، یعنی خلق یک جهان سوم و رویای توسعه که هر دو بخشی جدایی ناپذیر از زندگی اجتماعی - اقتصادی، فرهنگی و سیاسی پس از جنگ جهانی دوم بودند، شکل گرفت.

رویکرد کلی اتخاذ شده در این کتاب را می‌توان با عنوان پساساختارگرایی توصیف کرد. به عبارت دقیق‌تر، این رویکرد گفتمانی است؛ بدین معنا که از به رسمیت شناختن اهمیت پویایی گفتمان و قدرت برای هر مطالعه‌ای درباره فرهنگ ناشی می‌شود. اما [در آن] چیزی بیش از تحلیل گفتمان و عمل وجود دارد؛ من همچنین تلاش کرده‌ام تا در بسط و توسعه چارچوبی برای نقد فرهنگی اقتصاد، به عنوان ساختار بنیادین مدرنیته، از جمله تدوین یک اقتصاد سیاسی مبتنی بر فرهنگ، سهمیم باشیم. علاوه بر این، من [در این کتاب] مباحثی دقیق در خصوص ظهور روستائیان، زنان و محیط زیست به عنوان مخاطبان فرایند توسعه در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ آورده‌ام. در نهایت، در سراسر متن، گزارش‌هایی از محققان جهان سوم را

پوشش داده‌ام که بسیاری از آن‌ها داستان‌هایی را نقل می‌کنند که به نیازهای آکادمیک آمریکا و اروپا کمتر مربوط می‌شوند.

این رویکرد همچنین انسان‌شناختی است. همان‌طور که استوارت هال می‌گوید، «اگر فرهنگ تصادفاً آن چیزی باشد که روح شما را تسخیر می‌کند، باید بدانید که همیشه در حوزه‌ای در حال تغییر کار می‌کنید.» تجزیه و تحلیل در این کتاب، در معنای انسان‌شناختی و همچنین در معنای مطالعات فرهنگی، امری فرهنگی است و می‌توان آن را در میان تلاش‌های جاری برای پیشبرد انسان‌شناسی و مطالعات فرهنگی به‌منزله پروژه‌هایی انتقادی، فکری و سیاسی قرار داد.

همان‌طور که از عنوان کتاب برمی‌آید، توسعه و حتی جهان سوم ممکن است در حال تخریب باشند. این امر به این دلیل اتفاق نمی‌افتد که جهان دوم (اقتصادهای سوسیالیستی اروپا) از بین رفته و تالیث مقدس دوران پس از جنگ جهانی دوم در حال فروپاشی بر روی خود است، بلکه به دلیل شکست توسعه و مخالفت فزاینده گروه‌های مردمی با آن در جهان سوم است. صداهایی که خواستار پایان توسعه هستند بیشتر و بیشتر طنین‌انداز می‌شوند. این کتاب را می‌توان بخشی از این تلاش دانست؛ همچنین، امیدوارم که این کتاب بخشی از پروژه امکان‌پذیر کردن تصور و پرورش روندهایی جایگزین برای توسعه باشد.

پیشنادهای مری مورل، ویراستار من در انتشارات دانشگاه پرینستون، محرکی مهم در تکمیل این کتاب در شکل فعلی آن بود. از او به‌خاطر اعتمادش به این پروژه تشکر می‌کنم. در نهایت، می‌خواهم از دو منبع الهام‌بخش دیگر قدردانی نمایم: ابتدا میشل فوکو که آثارش به اشکال مختلف و در سطوح بسیار، بصیرت‌بخش بودند و سپس نواهای پرجوش و خروش بسیاری از موسیقی‌دانان جهان سوم - کارائیب، آفریقایی غربی و آمریکای لاتین - به‌ویژه زمانی که در منطقه خلیج سانفرانسیسکو زندگی می‌کردم. تصادفی نیست که موسیقی جهان سوم اهمیتی فزاینده در تولیدات فرهنگی غرب پیدا کرده است. هدف از این اشاره مختصر یادآوری این نکته است که شاید بسیاری از کتاب‌ها، من جمله کتاب حاضر، بدون این تلاش‌ها ممکن بود کاملاً متفاوت باشند.